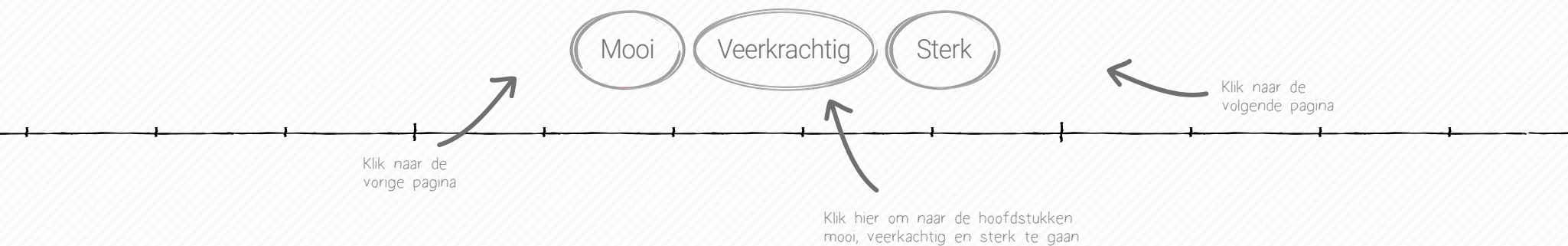

HAARLEM IN 2040

2017

2040

HAARLEM IN 2040

Stad in evenwicht

Hoe ziet Haarlem eruit in 2040? De ontwikkelingen gaan zo snel dat een toekomstvisie hooguit in contouren kan worden geschetst, maar dat neemt niet weg dat de gemeente Haarlem zich wil voorbereiden op de toekomst. Om dat samen met de Haarlemmers te doen, organiseerde de gemeente bijeenkomsten voor inwoners, ondernemers en organisaties waarin ze met elkaar discussieerden over onderwerpen als wonen, werken en lokaal bestuur in 2040. De conclusie was dat Haarlemmers graag in hun mooie, veerkrachtige en sterke stad leven. Zo staat Haarlem er in 2017 voor: een solide basis voor onze visie op 2040. De eerste opgave is om die basis in stand te houden.

Mooi, veerkrachtig en sterk

Er zijn ook zorgen. Sommige inwoners profiteren minder van de florerende stad dan anderen. De tweede opgave is dan ook daar evenwicht in te brengen en de stad voor te bereiden op de trends en ontwikkelingen die op ons afkomen. Het oude centrum biedt de stad al honderden jaren houvast. Ruimte voor verandering is hier beperkt. In Haarlem-Oost en -Noord is die ruimte er wel, hier liggen kansen om nieuwe stedelijkheid te creëren. Deze visie schetst de koers voor de ontwikkeling van Haarlem: een stad waar de eeuwenoude wijken in het westen een aanvulling vormen op de nieuwe stedelijkheid in het oosten en noorden van de stad. Een mooie, veerkrachtige en sterke stad in 2040. Samen meer dan de som der delen.

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

MOOI IN 2040

In Haarlem zijn kwaliteit en duurzaamheid belangrijker dan kwantiteit en snelheid. Dat betekent dat er een grens is aan het aantal nieuw te bouwen woningen. Bebouwing en het groen in de openbare ruimte zijn met elkaar in evenwicht. De stad is energieneutraal en de wijken zijn geschikt om in te wonen en te werken.

Wonen | Groen | Erfgoed | Energie | Openbare ruimte

VEERKRACHTIG IN 2040

Gelijke kansen zijn alleen mogelijk als in een stad behalve wonen en werken, ook onderwijs, een gezonde leefomgeving en zorg goed geregeld zijn. In Haarlem zijn die fundamenteën op orde. Cohesie en adequate voorzieningen verkleinen de verschillen in de buurten. Haarlemmers kunnen zichzelf redden, iedereen doet naar vermogen mee aan de samenleving. Nieuwe manieren van samenwerking, meer invloed en deregulering vergroten het vertrouwen in de gemeente.

Onderwijs | Gezondheid | Participatie | Voorzieningen | Haarlemmers en lokaal bestuur | Informatietechnologie

STERK IN 2040

Haarlem is economisch sterk; werken en wonen zijn in evenwicht. Er is ruimte voor bedrijven om te experimenteren op het gebied van duurzaamheid en innovatie. Cultuur, winkels en horeca zijn belangrijk voor de sfeer van de stad en voor de werkgelegenheid. Hoogwaardige infrastructuur en efficiënt openbaar vervoer maken de stad goed bereikbaar. Bestuurlijk heeft Haarlem in het westen van de metropoolregio Amsterdam een verantwoordelijke positie.

Economie | Bereikbaarheid | Toerisme | Cultuur | Regionale samenwerking

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

2017

Wonen | Groen | Erfgoed | Energie | Openbare ruimte

MOOI IN 2040

In Haarlem zijn kwaliteit en duurzaamheid belangrijker dan kwantiteit en snelheid. Dat betekent dat er een grens is aan het aantal nieuw te bouwen woningen. Bebouwing en het groen in de openbare ruimte zijn met elkaar in evenwicht. De stad is energieneutraal en de wijken zijn geschikt om in te wonen en te werken.

2040

WONEN

Wat **voorziet** de stad? De bevolking groeit en de vraag naar woningen stijgt. De prijzen stijgen, mensen wachten langer op een huis. Als deze trend doorzet, kunnen vooral inwoners met lagere en middeninkomens niet meer in Haarlem wonen.

De stad **wenst**

- een evenwichtige bevolkingsopbouw
- woningtypes en bevolkingssamenstelling zijn gemengd
- alle nieuwe woningen voegen kwaliteit toe en zijn energieneutraal
- meer groen en water in de openbare ruimte
- genoeg woningen voor iedereen die in Haarlem wil wonen
- gebouwen die voor verschillende doeleinden kunnen worden gebruikt

In **2040** is Haarlem een mooie stad. Er is een goede balans tussen de woningvoorraad en het groen in de stad. Kwaliteit en duurzaamheid zijn belangrijker dan snelheid en kwantiteit. Dat betekent dat de kans aanwezig is dat niet iedereen die in de stad wil wonen daar ook daadwerkelijk terecht kan.

Wat betekent dat voor de stad?

De woningvoorraad is toegenomen, maar niet ten koste van het groen. Alle nieuwe woningen zijn energieneutraal. De woningvoorraad kent verschillende varianten, zoals experimentele bouw en hoogbouw. Bovendien zijn er tijdelijke woningen, die ook geschikt zijn om in te werken. Het beschermde en het moderne stadsgezicht vullen elkaar aan en bepalen samen de schoonheid van Haarlem.

[▶ Meer over wonen](#)

GROEN

Wat **voorziet** de stad? Als we blijven bouwen en te weinig aandacht hebben voor allerlei soorten groen, is Haarlem in 2040 versteend.

De stad **wenst**

- meer groen en water in de openbare ruimte, in tuinen en op daken
- genoeg woningen voor iedereen die in Haarlem wil wonen
- genieten van natuur in en rondom Haarlem
- een groener aanzien van de stad

In **2040** oogt Haarlem groen, terwijl er meer woningen zijn. Het groen wordt gebruikt voor verschillende doeleinden: op een grasveldje wordt gepicknickt, gespeeld en soms dient het als waterbuffer.

Wat **betekent dat** voor de stad?

De stad vergroent met geveltuinen, groene balkons, onverharde tuinen, wilde bloemen en groene daken. Voorheen gedempte grachten vangen overtollig water op. Er is voldoende groen voor recreatie en biologische diversiteit. Goed onderhouden waterroutes ontsluiten de natuur. In de oudere wijken is de openbare ruimte beperkt en heeft vergroenen meer te maken met de uitstraling dan met het vergroten van het oppervlak.

[▶ Meer over groen](#)

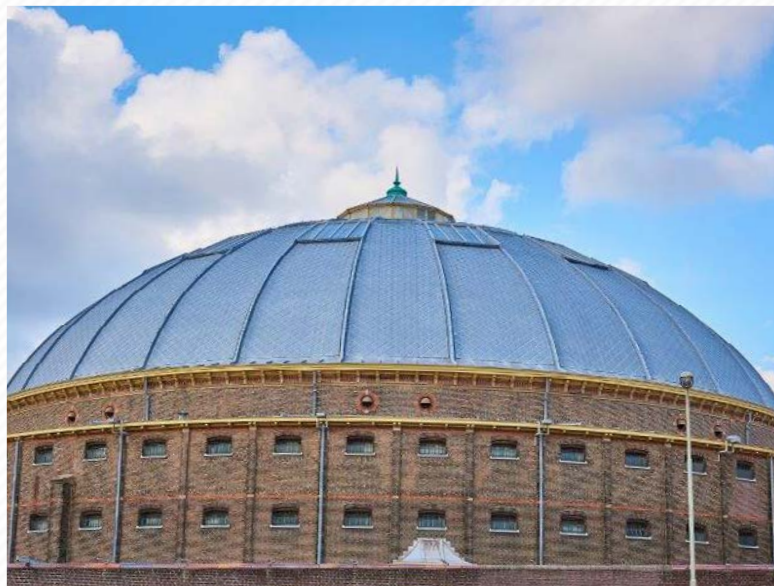
ERFGOED

Wat **voorziet** de stad? Als er te weinig aandacht is voor het erfgoed gaat het verloren en boet de stad in op aantrekkingskracht.

De stad **wenst**

- gemeente en inwoners investeren geld en tijd in erfgoed
- goed rentmeesterschap
- ook eigentijdse bijzondere architectuur kan erfgoed worden

In **2040** is het karakter van Haarlem behouden en zijn de monumenten in goede staat.

Wat betekent dat voor de stad?

Haarlem bewaakt het culturele erfgoed, zoals de monumenten in en om het beschermd stadsgezicht, het oude Spaarndam en het culturele polderlandschap met de stelling van Amsterdam. Haarlem investeert in erfgoed en werkt samen met eigenaren aan het behoud van de monumentale stad.

[▶ Meer over erfgoed](#)

ENERGIE

Wat **voorziet** de stad?

Als de stad fossiele grondstoffen blijft gebruiken, draagt Haarlem niet bij aan de klimaatdoelstellingen. Als de stad overgaat op duurzame energie en niets doet aan de infrastructuur, is Haarlem kwetsbaar voor energie-uitval.

De stad **wenst**

- Haarlem is klimaatneutraal
- elke Haarlemmer gebruikt duurzame energie
- verduurzaming van de voedselvoorziening

In **2040**

gebruikt Haarlem duurzame energie en is de infrastructuur daarop aangepast.

Wat **betekent dat** voor de stad?

Ondernemers, bewonerscoöperaties en de gemeente werken samen om woningen te isoleren en daken te gebruiken voor energieopwekking. Vanwege het beschermd stadsgezicht kunnen zonnepanelen niet op alle daken. Gasleidingen hebben plaatsgemaakt voor een alternatief en duurzaam warmte- en energienet.

[Meer over energie](#)

OPENBARE RUIMTE

Wat **voorziet** de stad? Nieuwe woningen, parkeerruimte, toenemend verkeer, bevolkingsgroei en meer bezoekers zetten de openbare ruimte onder druk. Als daar geen gemeentelijk beleid voor komt, wordt de stad minder leefbaar.

De stad **wenst**

- meer ruimte voor voetgangers en fietsers
- extra investeringen in de openbare ruimte
- de openbare ruimte is een ontmoetingsplek
- Haarlem is bestand tegen extreme klimaatomstandigheden
- meer groen en water in de openbare ruimte
- speelvoorzieningen in elke wijk
- de openbare ruimte is ook geschikt voor ouderen en mindervaliden

In **2040** heeft de openbare ruimte overal in de stad een hoge kwaliteit en een hoge gebruikswaarde. De openbare ruimte is gedeeld in plaats van verdeeld. Slimme technologie verlicht de druk. De openbare ruimte is bestand tegen extreme weersomstandigheden.

Wat betekent dat voor de stad?

Extra investeringen vergroten de aantrekkingskracht van de openbare ruimte, zodat mensen er graag verblijven en recreëren. De schaarse openbare ruimte is opnieuw verdeeld: op de eerste plaats voetgangers en fietsers, daarna openbaar vervoer en ten slotte (geparkeerde) auto's. Groene fiets- en looproutes in een aantrekkelijke en veilige omgeving nodigen uit tot bewegen en dus tot gezondere inwoners. Ook een betere luchtkwaliteit draagt daar aan bij.

[▶ Meer over openbare ruimte](#)

VEERKRACHTIG IN 2040

Gelijke kansen zijn alleen mogelijk als in een stad behalve wonen en werken; ook onderwijs, een gezonde leefomgeving en zorg goed geregeld zijn. In Haarlem zijn die fundamenten op orde. Onderlinge samenhang en passende voorzieningen verkleinen de verschillen in de buurten. Haarlemmers kunnen zichzelf redden, iedereen doet naar vermogen mee aan de samenleving. Nieuwe manieren van samenwerking, meer invloed en deregulering vergroten het vertrouwen in de gemeente.

2040

ONDERWIJS

Wat **voorziet** de stad? Doordat onderwijs steeds belangrijker wordt, groeit de tweedeling tussen mensen met en mensen zonder opleiding.

De stad **wenst**

- gelijkwaardigheid
- goed onderwijs

In **2040** biedt Haarlem genoeg en kwalitatief goed onderwijs in elke wijk, zodat iedereen zich kan blijven ontwikkelen.

Wat betekent **dat** voor de stad?

Er is in de hele stad hoger en middelbaar onderwijs en er zijn bijzondere scholen die ook aantrekkelijk zijn voor andere buurten. Al deze ontwikkelingen leiden tot meer bedrijvigheid en werkgelegenheid. Scholen zijn gevestigd in gebouwen die ook voor andere doeleinden kunnen worden gebruikt: van buurtfeest tot huisvesting.

[▶ Meer over onderwijs](#)

GEZONDHEID

Wat **voorziet** de stad? Als de leefstijl en leefomgeving niet verbeteren, neemt het aantal ongezonde Haarlemmers toe en wordt de zorg onbetaalbaar.

De stad **wenst**

- gezondheid
- de omgeving nodigt uit tot bewegen
- laagdrempelige zorg in elke wijk
- extra aandacht voor kinderen en ouderen
- extra aandacht voor duurzame voedselvoorziening en gezond eten

In **2040** stimuleert de gemeente een gezonde levensstijl. De openbare ruimte speelt daarin een belangrijke rol.

Wat betekent dat voor de stad?

Elke wijk biedt laagdrempelige zorg aan buurtbewoners en er zijn informele zorgnetwerken, zoals mantelzorg en nabuurschap. Loop- en fietsroutes, ontmoetingsplekken voor ouderen en speelaanleidingen voor kinderen nodigen uit tot bewegen. Er is aandacht voor gezond eten. In de stad is voedsel beschikbaar dat duurzaam geproduceerd is.

[Meer over gezondheid](#)

PARTICIPATIE

Wat voorziet de stad?

Verschillen tussen mensen die wel en niet aan de samenleving mee kunnen doen via werk, opleiding of andere participatie worden groter. Banen verdwijnen door digitalisering en robotisering. Dat versterkt de tweedeling.

De stad wenst

- gelijkwaardigheid
- goed onderwijs

In 2040

heeft iedereen de kans om mee te doen in de samenleving via werk-naar-kunnen of opleiding.

Wat betekent dat voor de stad?

Haarlemmers participeren in de samenleving: ze werken op hun eigen niveau en doen vrijwilligerswerk zoals mantelzorg of buurtwerk.

[Meer over participatie](#)

VOORZIENINGEN

Wat **voorziet** de stad? Als het aantal inwoners blijft stijgen, zijn de voorzieningen zoals speelplekken, bibliotheken en sportaccommodaties ontoereikend.

De stad **wenst**

- voldoende voorzieningen
- voldoende speelruimte
- minder drukte in het centrum, meer reuring in oostelijk Haarlem.

In **2040** zijn de voorzieningen kwalitatief en kwantitatief toereikend.

Wat betekent dat voor de stad?

Voorzieningen zoals speelplekken, bibliotheken, sportaccommodaties en buurthuizen groeien mee met de bevolkingssamenstelling. Nieuwe voorzieningen vormen geen extra belasting op de drukke binnenstad. Het vernieuwde Schalkstad, nieuwe speelvoorzieningen en bedrijven zorgen voor reuring in de oostelijke woonwijken.

[▶ Meer over voorzieningen](#)

HAARLEMMERS EN LOKAAL BESTUUR

Wat **voorziet** de stad? De rolverdeling tussen Haarlemmers en het lokaal bestuur verandert. Als de gemeente geen rekening houdt met het feit dat sommige Haarlemmers sterker betrokken zijn bij de stad dan andere, leidt dat tot sociale ongelijkheid.

De stad **wenst**

- de gemeente is een betrouwbare samenwerkingspartner
- gelijkwaardigheid
- experimenten en een denktank op het gebied van lokaal bestuur
- verantwoordelijkheid voor alle betrokken partijen

In **2040** is er een evenwichtige samenwerking tussen gemeente en de stad.

Wat betekent dat voor de stad?

De samenwerking tussen gemeente en de stad vergroot het onderlinge vertrouwen. Inwoners met kansrijke ideeën over bijvoorbeeld duurzame energievoorziening weten de gemeente te vinden en inwoners die willen meedenken met het gemeentelijk beleid krijgen daarvoor de gelegenheid, eventueel met hulp.

[▶ Meer over Haarlemmers en lokaal bestuur](#)

INFORMATIETECHNOLOGIE

Wat **voorziet** de stad?

Internet is een relatief nieuw publiek domein, waarvan de impact op de samenleving nog steeds groeit en verandert. Als de gemeente er niet voor zorgt dat informatie publiekelijk toegankelijk is, leidt dat tot kennisachterstand bij een deel van de Haarlemmers.

De stad **wenst** • elke Haarlemmer kan beschikken over dezelfde informatie.

In **2040** is beschikbare informatie voor iedereen te vinden en toegankelijk.

Wat betekent **dat** voor de stad?

Beschikbare informatie is voor iedereen te vinden en toegankelijk.

[▶ Meer over informatietechnologie](#)

STERK IN 2040

Haarlem is economisch sterk, werken en wonen zijn in evenwicht. Er is ruimte voor bedrijven om te experimenteren op het gebied van duurzaamheid en innovatie. Cultuur, winkels, toeristen en horeca zijn belangrijk voor de sfeer in de stad en voor de werkgelegenheid. Hoogwaardige infrastructuur en efficiënt openbaar vervoer maken de stad goed bereikbaar. Bestuurlijk heeft Haarlem in het westen van de metropoolregio Amsterdam een verantwoordelijke positie.

2040

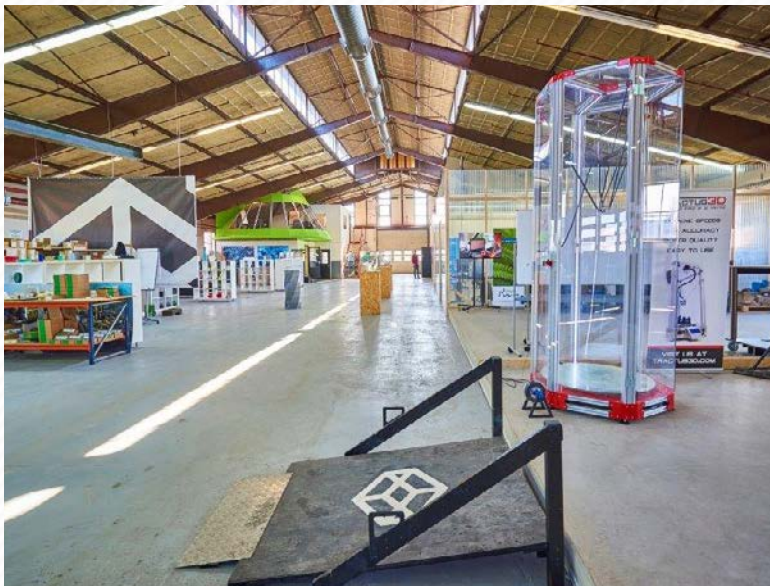
ECONOMIE

Wat **voorziet** de stad? Als er nog minder werkgelegenheid in Haarlem is, verwordt Haarlem tot een woonwijk van de Metropoolregio Amsterdam en raakt het verkeersnetwerk overbelast. Tegelijkertijd voorziet de stad dat de economie circulair moet zijn om de ecologische voetafdruk van de Haarlemmers zo klein mogelijk te houden.

De stad **wenst**

- werkgelegenheid in of in de nabijheid van Haarlem
- een circulaire economie
- een levendige stad waar wonen en werken gemengd zijn
- een bereikbare regio

In **2040** is de werkgelegenheid in en in de nabijheid van de stad vergroot.

Wat betekent dat voor de stad?

Wonen, werken, winkelen en ontspanning lopen door elkaar. Er is voldoende ruimte voor bedrijven. Samenwerking tussen ondernemers uit verschillende branches, zoals winkels en toeleveranciers, levert een circulaire economie op. Afval wordt verwerkt tot nieuwe grondstof. Kleinschalige detailhandel, bedrijvigheid en broedplaatsen verlevendigen oostelijk en noordelijk Haarlem. Het energieneutrale bedrijventerrein Waarderpolder is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven uit de hele metropoolregio. Startende ondernemers krijgen ruim baan, net als bedrijven die werkgelegenheid in en voor de hele stad bieden.

[▶ Meer over economie](#)

BEREIKBAARHEID

Wat **voorziet** de stad? Ontwikkelingen zoals zelfrijdende auto's, elektrische fietsen en drones laten zich moeilijk concretiseren. Als steeds meer mensen de stad in en uit reizen om bij hun werk te komen, is de capaciteit van het wegennet en openbaar vervoer niet meer toereikend, wat resulteert in files en overvolle treinen en bussen.

De stad **wenst** • een bereikbare regio.

In **2040** zorgen regionale openbaarvervoernetwerken, fietsroutes en fiets-snelwegen dat de regio optimaal bereikbaar is. Via een regioring rijdt het doorgaande verkeer rondom Haarlem, kunnen forensen bij hun werk komen en wordt de stad ontlast van gemotoriseerd verkeer. Met het oog op een moeilijk te voorspellen toekomst is de infrastructuur flexibel aangelegd.

Wat betekent dat voor de stad?

Hoogwaardig openbaar vervoer en fietssnelwegen brengen bezoekers en inwoners snel de stad in en uit, met name Amsterdam en Schiphol zijn uitstekend bereikbaar. Een regioring ontsluit Haarlem en de regio voor uitgaand en inkomend verkeer. De weg sluit in het noorden aan op de A9, een tunnel verbindt het westen met het oosten van de stad. Fietsroutes vormen een alternatief voor het autoverkeer.

[▶ Meer over bereikbaarheid](#)

TOERISME

Wat **voorziet** de stad? Toeristen brengen kleur in de stad en zijn goed voor de economie en het in stand houden van culturele voorzieningen. Als het aantal bezoekers van de stad blijft groeien, heeft dat dus een positieve invloed, maar het risico ontstaat dat de binnenstad van Haarlem te druk wordt.

De stad **wenst**

- voldoende werkgelegenheid in de stad
- cultuur voor iedereen
- een goed bereikbare regio, ook over water en per fiets
- minder drukte in het centrum, meer reuring in oostelijk Haarlem

In **2040** is Haarlem een geliefde bezoekstad, waar de culturele voorzieningen nog altijd een hoog niveau hebben zonder dat de binnenstad als te druk wordt ervaren.

Wat betekent dat voor de stad?

Toeristen brengen kleur in de stad en zijn goed voor de economie en de werkgelegenheid. Nieuwe hotels en attracties zijn over de stad verspreid zodat het centrum niet overbelast raakt. Bezoekers weten Haarlem goed te vinden en genieten ook van de natuur daarbuiten. Festivals en andere evenementen, ook buiten het centrum, verlevendigen de stad.

[▶ Meer over toerisme](#)

CULTUUR

Wat **voorziet** de stad? Als het huidige cultuurniveau van Haarlem niet in stand wordt gehouden, daalt de aantrekkelijkheid van Haarlem als woon-, werk- en bezoekstad.

De stad **wenst**

- voldoende werkgelegenheid in de stad
- cultuur voor iedereen
- minder drukte in het centrum, meer reuring in oostelijk Haarlem.

In **2040** is het niveau van de culturele voorzieningen in de binnenstad op niveau gebleven en zijn er in verschillende wijken kleinschalige en eigentijdse aanvullingen op het gebied van kunst en cultuur.

Wat betekent **dat** voor de stad?

Het toenemend aantal toeristen en de sterke bevolkingsgroei trekken meer bezoekers naar culturele instellingen. Met de extra inkomsten houdt de stad kwalitatief hoogstaande cultuur in stand. Ook alternatieve locaties, zoals bijvoorbeeld buurthuizen, kerken, moskeeën en parken bieden plaats voor brede, vernieuwende en eigentijdse kunstvormen.

[▶ Meer over cultuur](#)

REGIONALE SAMENWERKING

Wat **voorziet** de stad? Regionale samenwerking brengt Haarlem veel. Als de regionale samenwerking toeneemt, zonder verdere aanpassingen in de beslissingsbevoegdheid van de metropoolregio, raken burgers steeds minder betrokken en vertegenwoordigd door de gemeenteraad.

De stad **wenst**

- een samenwerking met de regio waarin Haarlem een verantwoordelijke positie neemt in de westvleugel van de metropoolregio
- experimenten op het gebied van vernieuwing van lokaal bestuur ook uit te rollen bij regionale samenwerking

In **2040** functioneert de samenwerking in de metropoolregio optimaal en voelen burgers zich betrokken en vertegenwoordigd.

Wat betekent dat voor de stad?

Samenwerking met de metropoolregio brengt Haarlem veel. Tegelijkertijd voelen Haarlammers zich betrokken bij en vertegenwoordigd door de gemeenteraad en andere bestuursorganen zoals bijvoorbeeld de wijkraden.

[▶ Meer over regionale samenwerking](#)

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

MEER OVER MOOI

Wonen | Groen | Erfgoed | Energie | Openbare ruimte

MEER OVER VEERKRACHTIG

Onderwijs | Gezondheid | Participatie | Voorzieningen | Haarlemmers en lokaal bestuur | Informatietechnologie

MEER OVER STERK

Economie | Bereikbaarheid | Toerisme | Cultuur | Regionale samenwerking

Bijlage

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

MEER OVER MOOI

Bijlage

MEER OVER WONEN

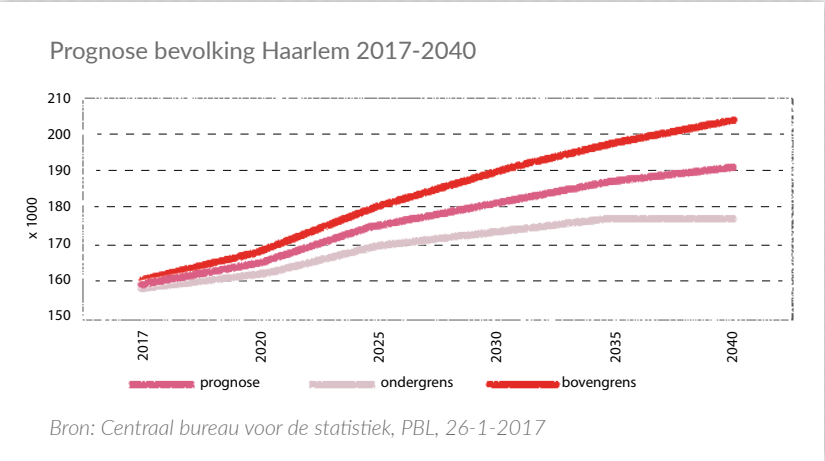
Ontwikkeling: de bevolking groeit

Sinds het begin van het nieuwe millennium neemt de bevolking van de grote steden sterk toe, dat wordt economisch verklaard door de groei van de diensten- en kenniseconomie. In een dergelijke economie zijn interactie, een veelheid van toevallige ontmoetingen, de massa en dichtheid van consumenten, de aanwezigheid van hoogopgeleid personeel, bedrijven, onderwijsinstellingen, kennis, creativiteit en voorzieningen van belang. Dit maakt de grote steden en stedelijke regio's motoren van economische groei en verklaart mede de trek naar de stad. Dit is het duidelijkst zichtbaar bij de G4-steden en in een aantal G32-steden. Haarlem heeft een groei van gemiddeld 550 tot 1000 inwoners per jaar. Rond de gemiddelde toekomstige bevolkingsgroei in de G32-steden en de gemiddelde bevolkingsgroei in Nederland zijn er belangrijke verschillen, en behoort Haarlem tot de sterkste groeiers.

Bevolkingsontwikkeling	Steden
Krimp (< 0%)	Oss, Almelo, Hengelo, Lelystad, Heerlen, Zoetermeer, Sittard-Geleen, Venlo, Emmen
0 – 6% (< landelijk gemiddelde)	Enschede, Apeldoorn, Deventer, Alphen aan den Rijn, Gouda, Dordrecht, Schiedam, Groningen
6 – 10% (> landelijk gemiddelde)	Alkmaar, Roosendaal, Maastricht, Eindhoven, 's-Hertogenbosch
10 – 15%	Leeuwarden, Arnhem, Helmond, Ede, Zwolle, Breda, Zaanstad, Leiden
15 – 20%	Tilburg, Amersfoort, Haarlem, Haarlemmermeer
20% en meer	Nijmegen, Delft, Almere

Haarlem had op 1 januari 2017 159.400 inwoners. Het CBS voorspelt in 2017 dat Haarlem in 2040 tussen de 177.700 en 203.900 inwoners heeft. Het midden van dit betrouwbaarheidsinterval ligt op 190.800 inwoners,

Ontwikkeling: de bevolkingssamenstelling verandert

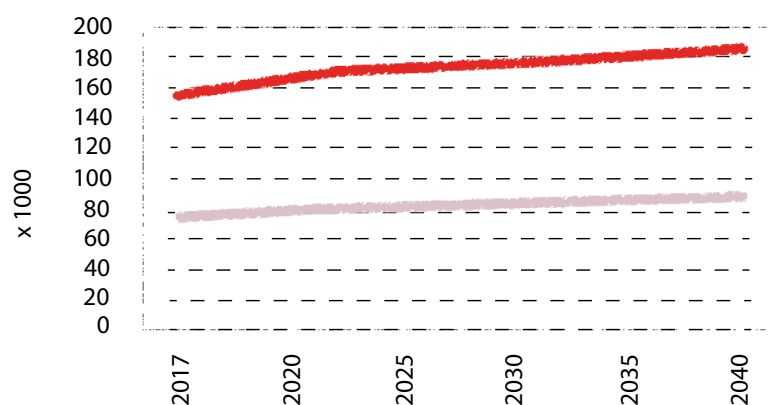
De oorzaken van deze groei zijn divers en kunnen wisselen in de tijd. De belangrijkste zijn een geboorteovershot van de bevolking, immigratieovershot vanuit omliggende gemeenten, vooral jonge gezinnen uit Amsterdam, immigratieovershot vanuit het buitenland en een netto-instroom van asielzoekers. Vooral de laatste oorzaak is aan grote schommelingen onderhevig en is dus lastig te voorspellen. Het aantal inwoners ouder dan 65 ligt momenteel nog iets onder het aantal inwoners tot 20 jaar, maar in 2040 zijn deze aantallen aan elkaar gelijk doordat het aantal ouderen iets harder stijgt dan het aantal jongeren. In totaal stijgt hierdoor de gemiddelde leeftijd en de vergrijzing in Haarlem. De potentiële beroepsbevolking van 20 tot 65 jaar stijgt naar verwacht zeer licht, van iets onder de 100.000 naar iets boven de 100.000 mensen. ➡

Ontwikkeling: de woningbezetting verandert

Bij een gelijkblijvende bezetting van gemiddeld 2,1 mensen per woning zijn ongeveer 14.000 extra woningen nodig. De trend is echter dat het aantal eenpersoonshuishoudens toeneemt, waardoor het aantal extra woningen verder zal stijgen. Deze behoefte aan extra woningen komt bovenop de noodzaak van vernieuwing van een gedeeltelijke woningvoorraad. De bouwopgave voor de stad komt daarmee uit op circa 16.700 woningen tot 2040 exclusief vervangende nieuwbouw.

Prognose bevolking Haarlem aantal huishoudens en inwoners, 2017-2040

Bron: Centraal bureau voor de statistiek, 2017

Prognose bevolking Haarlem aantal huishoudens en inwoners, 2015-2040

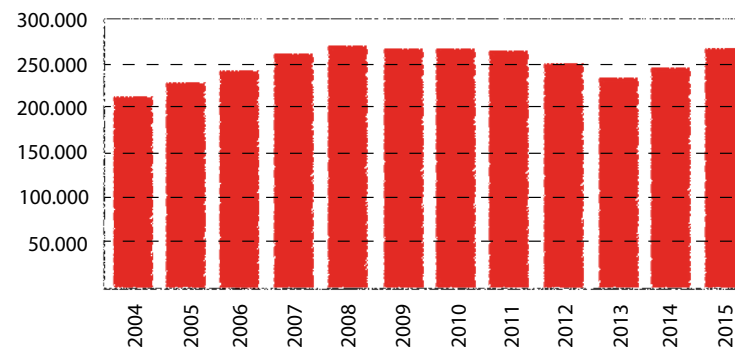
	2015	2020	2030	2040
Bevolking	165.500	163.700	175.000	184.000
Huishoudens	77.300	82.000	98.100	94.600
Huishoudens grootte	2.02	2	1.96	1.95

Bron: Provincie Noord-Holland, 2015

Mogelijke consequenties: middeninkomens trekken de stad uit

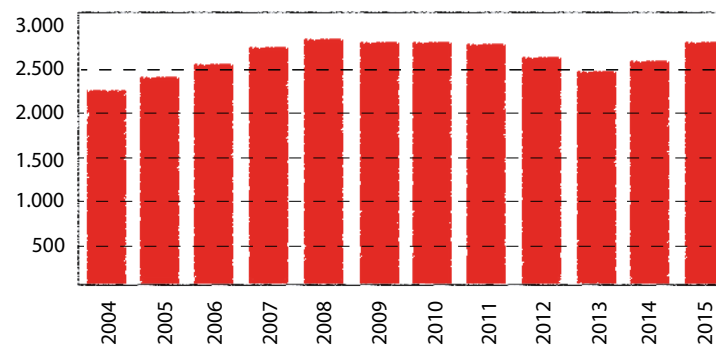
Door de toename van het aantal inwoners neemt de druk op de woningmarkt toe. De prijzen op de Haarlemse huizenmarkt zijn vanaf 2008 sterk gedaald en bereikten medio 2014 hun dieptepunt. Daarna zijn de prijzen aan een gestage stijging begonnen, die vanaf medio 2016 is overgegaan in een zeer scherpe stijging. Het prijsniveau ligt in januari 2017 circa 10 procent boven het niveau van 2008.

Gemiddelde verkoopprijs woningen, 2004-2015

Bron: NVM

Aantal verkochte woningen in Haarlem, 2004-2015

Bron: NVM

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

2040

2017

Wonen | Groen | Erfgoed | Energie | Openbare ruimte

De ontwikkeling van het aanbod van woningen dat te koop staat laten een tegengestelde ontwikkeling zien: vanaf 2008 steeg het aanbod gestaag, terwijl het in 2013 iets sneller daalde. Het aanbod begin 2017 is slechts de helft van het aanbod eind 2008.

Mogelijke consequenties: niet iedereen die in de stad wil wonen, kan in de stad wonen

Het huidige aantal woningen is niet voldoende voor de vraag die de prognoses voorspellen. De prognoses spreken over een benodigd aantal woningen van 16.700 in 2040. De plancapaciteit van Haarlem heeft tot 2025 nog ruimte voor 9700 woningen, voor daarna is het opnieuw zoeken naar nieuwe mogelijkheden. Als het niet lukt om deze te bouwen, dan kan niet iedereen die in de stad wil wonen daar ook daadwerkelijk terecht.

Opgave: woningen bijbouwen binnen de grenzen van de kwaliteiten van de stad

De ambities die invloed hebben op de groei van de stad zijn met elkaar in tegenspraak. Om een complete stad te blijven voor zowel mensen met een laag, midden als hoog inkomen zijn veel extra woningen nodig. Tegelijkertijd zijn er wensen op het gebied van de hoeveelheid groen, de menselijke maat, de bereikbaarheid en de schoonheid van de stad, die mogelijk beperkingen stellen aan de hoeveelheid te realiseren woningen. De opgave is dan ook zo veel mogelijk woningen bij te bouwen binnen de grenzen van de kwaliteiten van de stad, waarbij gezocht wordt naar een woningaanbod dat een evenwichtige bevolkingsopbouw mogelijk maakt. Ook verdichting door hoogbouw is een te onderzoeken optie. ■

MEER OVER GROEN

Ontwikkeling: groen is steeds belangrijker in de stad, voor gezondheid, klimaatadaptatie en vergroten van leefkwaliteit

Vergelijkingen met steden met ongeveer het zelfde aantal inwoners laten zien dat Haarlem gemiddeld minder groen heeft binnen de gemeentegrenzen, maar wel veel groen in de directe omgeving van de gemeentegrenzen: het recreatiegebied Spaarnwoude en de Kennemerduinen. Noordzee, duinen, landgoederen, veenweiden en polders zijn binnen een kwartier vanuit Haarlem bereikbaar.

De laatste jaren wordt er steeds meer bekend over de voordelen van groen in de stad. Het heeft een positief effect op maatschappelijke opgaven zoals gezondheid, leefkwaliteit en klimaatadaptatie.

Groen en gezondheid

Groen is goed voor de gezondheid. Dit bespaart kosten in de gezondheidszorg en verbetert de kwaliteit van leven voor patiënten. Dit aspect van groen in en om ziekenhuizen krijgt steeds meer aandacht in het kader van healthy environment. Verder zijn groengebieden plekken waar mensen kunnen recreëren en aan lichaamsbeweging kunnen doen of juist rust vinden. Dit komt hun gezondheid ten goede en verlaagt het stressniveau. Voor kinderen zijn creatieve speelmogelijkheden in de natuur belangrijk omdat die hun sociale vaardigheden en concentratievermogen vergroten. Zowel groen dicht bij de woning voor het dagelijkse spel als grotere groenvoorzieningen in of aan de rand van Haarlem voor bijvoorbeeld een fietstocht zijn belangrijk. Groen in de buurt nodigt uit tot fietsen, wandelen of tuinieren, wat allemaal tot een betere gezondheid leidt. Bewust omgaan met eten en gezonde voeding worden gestimuleerd door voedselproductie in de nabijheid van de stad.

Groen en leefkwaliteit

Sinds de aanleg van de eerste volksparken zijn stedenbouwers zich ervan

bewust dat groen de kwaliteit van leven voor de stadsbewoner vergroot. Buurtgroen is een plek in de stad waar mensen elkaar vrijblijvend en zonder dat ze kosten hoeven maken kunnen ontmoeten en verblijven. Aantrekkelijk buurtgroen en buurtparken zijn dan ook van belang voor het functioneren van wijken. Een dooradering van de stad met aantrekkelijke langzaam-verkeersroutes voor fietsers en wandelaars houdt Haarlammers uit de auto. Deze langzaam-verkeersroutes kunnen goed gecombineerd worden met groenzones en zo een aantrekkelijke verbinding vormen tussen stad en omgeving. Groene verbindingen tussen stad en land zijn ook belangrijk voor de toevoer van verse en koele lucht.

Groen en klimaatadaptatie

Groen speelt ook een belangrijke rol bij gevolgen van van extreme weersomstandigheden door de klimaatverandering. Zie verder thema openbare ruimte.

Mogelijke consequenties: groei faciliteren zet kwantiteit groen onder druk

Het bijbouwen van woningen en voorzieningen kan ten koste gaan van het groenareaal in de stad. Overigens gaat het bijbouwen van het zelfde aantal woningen elders, bijvoorbeeld op een weiland in de regio, ook ten koste van het groen en de natuur. Zeker als dit met lage dichtheid gebeurt.

Opgave: groei faciliteren met toename van de kwaliteit van groen

Zomaar bouwen voor de woningbouwopgave kan de kwaliteit van de leefomgeving aantasten. Het is belangrijk dat er een goede balans wordt gevonden. Bouwen kan, mits het kwaliteit toevoegt. Kwaliteit toevoegen betekent dat het groen in Haarlem versterkt wordt, zodat de maatschappelijke opgaven (leefkwaliteit, klimaatadaptatie, gezondheid) van het groen behouden en versterkt worden. Het gaat niet alleen om meer vierkante meters groen maar ook om het groen zodanig in te zetten dat duurzaamheid, gezondheid en beleving van de omgeving verbeterd worden. ■

MEER OVER ERFGOED

Ontwikkeling: erfgoed steeds belangrijker voor aantrekkelijkheid van Haarlem als woon-, werk- en bezoekstad

Haarlem is een historische stad met een lange en interessante ontstaansgeschiedenis. Haarlem herbergt daardoor belangrijke waarden in zowel het bebouwde en onbebouwde. Denk hierbij aan de vele historische en markante gebouwen; historische lijnen waarlangs de stad op natuurlijke wijze is gegroeid.

Inwoners stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving. Mensen kiezen in toenemende mate hun woonplaats op grond van 'quality of living'.

Mogelijke consequenties

Haarlem moet haar identiteit en erfgoed bewaken en koesteren. Ongebreideld bijbouwen van woningen, kantoren en (duurzame) voorzieningen zou dit in gevaar kunnen brengen.

Opgaven: Haarlem ontwikkelen met aandacht voor erfgoed

Aanpassingen in de leefomgeving moeten passen bij wijk en plaats. De (woon)wijken kennen een grote verscheidenheid aan specifieke kenmerken en verschijningsvormen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het van belang dat hiermee rekening wordt gehouden. Haarlem moet blijven zorgen dat alle ruimtelijke ontwikkelingen met aandacht voor het erfgoed worden uitgevoerd.

Haarlem investeert in erfgoed en werkt samen met eigenaren aan het behoud van onze monumentale stad en het dorp Spaarndam. Archeologisch en bouwhistorisch onderzoek vergroot de kennis over de stad. De Gemeente maakt deze voor een breed publiek toegankelijk en leefbaar. Niet alleen lokaal, maar ook regionaal heeft Haarlem een spilfunctie als het gaat om erfgoed. ■

MEER OVER ENERGIE

Ontwikkeling: Haarlem wil CO²-emissie beperken om zo wereldwijde klimaatverandering tegen te gaan.

De wereldwijde gevolgen van klimaatverandering worden steeds beter duidelijk voor een grote groep mensen. Interventie wordt steeds urgenter. In het Klimaatverdrag van Parijs (12 december 2015) is afgesproken dat de uitstoot van broeikasgassen moet worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot maximaal 2 graden, met 1,5 graad als streefwaarde. Per inwoner in Nederland is de CO²-uitstoot nu 13,5 ton per jaar. Dit moet verminderen naar 1,7 ton CO²-uitstoot per jaar.

CO² uitstoot naar gebruiker, 2008-2015

	particulieren	bedrijven	verkeer	totaal
2008	227.785	388.113	209.398	825.296
2009	274.767	366.719	207.135	848.684
2010	256.640	387.060	206.321	850.021
2011	224.308	419.170	208.004	861.482
2012	219.085	423.870	209.160	852.115
2013	230.254	397.779	205.653	833.686
2014	220.411	392.483	195.590	808.484
2015	220.718	384.851	192.770	798.339

Bron: Liander

Het streven is om binnen 35 jaar de energievoorziening in Nederland volledig aan duurzame energiebronnen te onttrekken. Duurzaam betekent in dit verband schoon, altijd en overal beschikbaar en voor iedereen betaalbaar. Op dit moment heeft nog 95 procent van de woningen

verwarming en warm water op aardgas. Haarlem wil haar verantwoordelijkheid nemen en bijdrage aan het beperken van het opwarmen van de aarde. Daarom heeft de stad gesteld dat zij in 2030 energieneutraal is en in 2040 geen aardgas aansluiting meer heeft.

Mogelijke consequenties: omschakelen naar duurzame energie

Mogelijke consequenties van het omschakelen naar duurzame energie zijn grote investeringen in infrastructuur voor het aanvoeren van warmte, en in het beter kunnen opslaan van energie. Energie moet kunnen worden opgeslagen om tijdelijke pieken en dalen in energiewinning en energiegebruik te kunnen opvangen. Deze omschakeling kost veel geld en zal tijdelijk invloed hebben op de openbare ruimte, wanneer straten worden opgebroken om nieuwe netwerken aan te leggen.

Ontwikkeling: het aantal elektrische apparaten neemt toe

De technologie neemt een steeds grotere plaats in in het alledaagse leven. De afhankelijkheid in het dagelijks leven van elektriciteit neemt daardoor steeds verder toe.

Mogelijke consequenties: stroomuitval heeft steeds grotere gevolgen met meer schade

Hoe meer apparaten, functies en dienstverlening afhankelijk zijn van stroom, des te groter zijn de gevolgen van een stroomuitval.

Opgave: duurzame warmte- en energievoorziening

Het energieverbruik zal de komende jaren toenemen. Een deel van de elektriciteit kan lokaal worden opgewekt, bijvoorbeeld doordat apparaten een eigen zonnecel hebben. En ongeveer een derde deel kan met lokale energieopwekking worden gevoed, zoals zonnecellen op huisdaken of kleine windturbines. Het overige deel zal echter via het elektriciteitsnet van (duurzaam opgewekte) stroom voorzien moeten blijven worden. ➡

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

2017

Wonen | Groen | Erfgoed | Energie | Openbare ruimte

2040

In Haarlem moeten 72.000 woningen afgekoppeld worden van aardgas. Voor warmte zal in de gehele stad een nieuwe infrastructuur moeten worden aangelegd. Het opwekken van warmte en energie kan leiden tot werkgelegenheid in de stad.

Opgave: de consequenties van energie-uitval beheersbaar maken

Elektriciteit wordt steeds meer onmisbaar en om het openbare leven niet te laten stilvallen bij een stroomuitval wordt het nodig om adequate maatregelen en voorzieningen te treffen. ■

MEER OVER OPENBARE RUIMTE

Ontwikkeling: de druk op de openbare ruimte neemt toe

De stedelijke ontwikkelingen van de afgelopen decennia hebben de druk op de openbare ruimte verhoogd. Haarlem groeit en merkt dat het aantal claims op de openbare ruimte toeneemt. Zowel onder als boven de grond nemen de eisen van de verschillende gebruikers toe. Aparte busbanen, meer fietsers, meer water, meer groeiruimte voor bomen en gescheiden afvalinzameling claimen openbare ruimte. Daarnaast vragen extremere temperaturen en hevigere regenbuien om aanpassing van de openbare ruimte, bovendien komen er ook meer mensen naar Haarlem. Het aantal gebruikers van de openbare ruimte zal verder groeien. Al deze claims zoeken hun plek in een openbare ruimte terwijl de oppervlakte niet zal toenemen.

Mogelijke consequenties: de stad wordt minder leefbaar

In de openbare ruimte eist iedere gebruiker zijn eigen ruimte op en brengt zijn eigen normen en regels in. In praktijk leidt de optelsom tot een onontwarbare knoop van belangen. Steeds meer gebruikers zitten elkaar in de weg en zwakkere functies dreigen te worden weggedrukt. Het resultaat is een stad die niet wordt gedeeld door gebruikers, maar die wordt verdeeld onder de gebruikers.

Ontwikkeling: het klimaat verandert

Wereldwijd verandert het klimaat als gevolg van de uitstoot van broeikasgassen door de mens. De tekenen van klimaatverandering zijn onmiskenbaar: de aarde warmt op, ijskappen smelten en de zeespiegel stijgt. Als de uitstoot op dezelfde manier doorgaat, zal dit onomkeerbare gevolgen hebben voor mensen en ecosystemen. De snelheid waarmee dit zich lijkt te voltrekken, zet het aanpassingsvermogen van samenlevingen wereldwijd onder druk.

Mogelijke consequenties: extreme weersomstandigheden

Dit betekent voor Haarlem dat het aantal warme dagen in het jaar gaat toenemen, evenals het aantal dagen met hevige regenbuien. Dit heeft gevolgen voor het Haarlemse watersysteem, bijvoorbeeld meer grondwaterproblematiek door toename van (winter)neerslag, slechtere waterkwaliteit door hogere temperaturen, meer kans op water op straat door extreme neerslag en op wateroverlast door de toename van neerslag.

Ontwikkeling: de bevolking vergrijst

Mensen worden steeds ouder en blijven langer zelfstandig thuis wonen.

Mogelijke consequenties: ouderen wonen langer zelfstandig

Wanneer met de inrichting van de openbare ruimte geen rekening wordt gehouden met mindervaliden en ouderen zijn voor deze mensen de dagelijkse voorzieningen niet meer goed en veilig bereikbaar.

Opgave: ruimte delen in plaats van verdelen

We willen te veel op een te beperkte ruimte. Daarvoor is het nodig om prioriteiten te stellen en keuzes te maken. Het belangrijkste is dat de stad aantrekkelijk, gezond en bereikbaar is. Daar is een kwalitatief goede openbare ruimte voor nodig. Onder kwaliteit verstaan we een openbare ruimte met verblijfskwaliteit en een efficiënte afwikkeling van verkeersstromen. Verblijfskwaliteit zit in de beleving, in de eigenheid van de plek, in de bomen of het water. Eigenlijk in alles wat bijdraagt aan een prettige leefomgeving. Voor het afwikkelen van verkeersstromen liggen er specifieke opgaven. Of het nu gaat om ruimte voor de voetganger, groeiende fietsersstromen, doorstroming van het openbaar vervoer, de afwikkeling van het autoverkeer of recreëren buiten de stad. Voor een efficiënte afwikkeling wordt gekeken naar zo veel mogelijk menging van rustige stromen en op enkele assen bundeling van sterke stromen. ►

Opgave: anticiperen op extreme weersomstandigheden

Bij het anticiperen op extreme weersomstandigheden moet rekening gehouden worden met regenwateroverlast, hittestress en grondwater over- en onderlast. Voorbeelden van maatregelen zijn het verbreden of toevoegen van watergangen of het onttrekking van versteende plekken zonder functie.

Groen in de stad vergroot het stedelijk buffervermogen. Hierdoor kan er bespaard worden op afvoer- en buffervoorzieningen en zuiveringskosten. Groene oppervlakken hebben, afhankelijk van de opbouw van het groen en de onderliggende bodem een grote sponswerking voor neerslag die dan niet afgevoerd hoeft te worden. Hetzelfde geldt voor wateroppervlakken die zo vormgegeven zijn dat ze water kunnen bufferen door peilschommelingen. Groene daken, beplante wadi's, het minimaliseren van verharde oppervlakken en het maximaal vergroenen kunnen bijdragen aan klimaatbestendiger stad. De groene oppervlakken en groene oevers helpen ook mee om het oppervlaktewater schoon te houden. Het recreatiegebied Spaarnwoude is op hete dagen tot 10 graden koeler dan het zeer versteende bedrijventerrein Waarderpolder. Groene daken, groene gevels of

strategisch geplaatste bomen kunnen het energiegebruik in gebouwen voor koeling reduceren. Tegenwoordig wordt in veel kantoorgebouwen al meer energie voor koeling dan voor verwarming gebruikt.

Stedelijk groen kan niet de volledige luchtvervuiling compenseren, maar kan wel zorgen voor een verbetering doordat groen en stadsbomen CO² en zwaveldioxide kunnen opnemen en fijnstof kunnen binden. Een betere luchtkwaliteit heeft direct invloed op de volksgezondheid.

Opgave: Openbare ruimte goed bruikbaar voor minder validen en ouderen

Er moeten andere eisen komen voor het inrichten van de openbare ruimte, zodat ouderen en minder validen er ook gebruik van kunnen blijven maken. Bijvoorbeeld door het creëren van brede trottoirs, toegankelijke bushaltes, veilige routes naar voorzieningen en verlaagde trottoirbanden. Daarnaast moeten er meer plekken komen voor ontmoeting en uitrusten. Het verbeteren van de mogelijkheden voor verblijf en ontmoeting is overigens voor alle leeftijden relevant. Ontmoetingsplekken in de openbare ruimte kunnen ook helpen tegen eenzaamheid. ■

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

MEER OVER **VEERKRACHTIG**

Bijlage

MEER OVER ONDERWIJS

Ontwikkeling: opleiding wordt steeds belangrijker, verschillen nemen toe

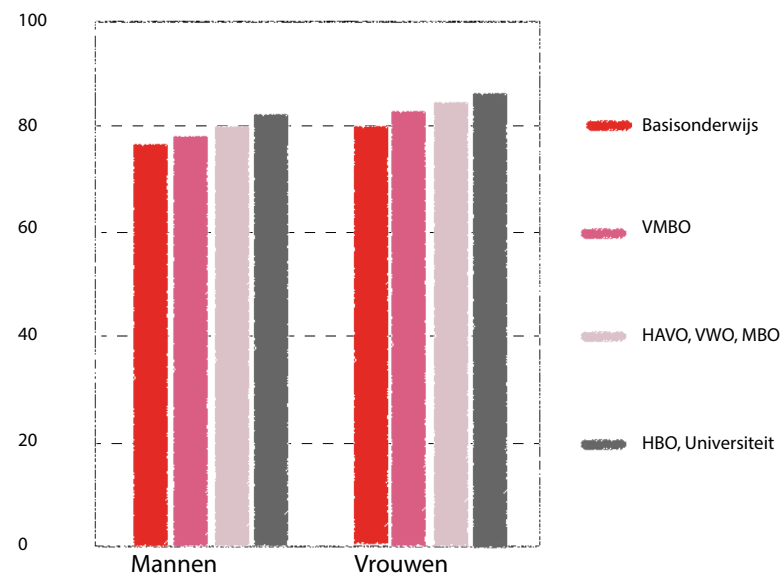
Om de sociale stijging onder alle lagen van de bevolking te bevorderen, heeft de overheid vanaf de jaren vijftig en zestig fors ingezet op onderwijs, bijvoorbeeld in de vorm van brede toegang tot het hoger onderwijs. Niet voor niets wordt het onderwijs wel ‘emancipatie- of verheffingsmachine’ genoemd. Deze inzet boekte succes. De investeringen zorgden ervoor dat opeenvolgende generaties hoger klommen op de maatschappelijke ladder dan hun (voor)ouders. Deze positieve trend zet door: het gemiddelde opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking stijgt nog steeds. Door te participeren in het onderwijs kunnen burgers welvaart verwerven. Hogeropgeleide mensen verdienen gemiddeld meer dan lageropgeleiden, zijn relatief gezonder en hebben meer sociaal vertrouwen en vertrouwen in de democratie. Onderstaande grafiek laat bijvoorbeeld zien dat hogeropgeleiden een hogere levensverwachting hebben dan lageropgeleiden.

Mogelijke consequenties: er ontstaat een tweedeling

Tegelijkertijd leidt onderwijs ook tot een nieuwe scheidslijn. Het opleidingsniveau is het nieuwe verdelingscriterium geworden. Naarmate mensen hoger opgeleid zijn, stijgt de maatschappelijke participatie en nemen politieke betrokkenheid, cultuurdeelname en vrijetijdsbesteding toe. Een hoog opleidingsniveau is in de huidige samenleving een belangrijke bron voor een goede leefsituatie.

Ook op de arbeidsmarkt is dit te zien. Opleiding is tegenwoordig een belangrijker scheidslijn op de arbeidsmarkt dan sociale afkomst. Hogeropgeleiden hebben betere beroepskansen op de arbeidsmarkt dan lageropgeleiden, niet alleen bij aanvang van de carrière, maar ook tijdens de loopbaan. Hoe hoger de opleiding, des te groter de kansen op de arbeidsmarkt. Een van de doelen van het inzetten op beter onderwijs was dat sociale afkomst geen invloed meer zou hebben op de positie die je kon

Gezonde levensverwachting bij geboorte naar opleidingsniveau, 2011-2014

Bron: Centraal bureau voor de Statistiek

bereiken. Toch is die invloed nog steeds sterk aanwezig, zij het indirect. Het is bekend dat de eerste levensjaren een sterke invloed hebben op de ontwikkeling van talent. Hoe die ontwikkeling verloopt, hangt sterk samen met de economische en vooral sociale en culturele hulpbronnen in de omgeving van het opgroeiende kind. Het verschil in hulpbronnen van ouders veroorzaakt ongelijkheid in kansen, interesses, stimuli en culturele bagage. Hoogopgeleide ouders slagen er beter in hun kinderen van dusdanige stimuli te voorzien dat zij het schoolsucces positief beïnvloeden. Zij weten vaker een plek te bemachtigen op... ➔

...kwalitatief goede scholen en organiseren eerder hulp wanneer het kind op school achter dreigt te raken. Bovendien stimuleren ze hun kinderen meer tot het ontwikkelen van bepaalde vaardigheden, bijvoorbeeld door al in een vroeg stadium voor te lezen of op andere manieren te laten oefenen.

Was onderwijs bedoeld om sociale ongelijkheid te doorbreken, in de praktijk fungeert het opleidingsniveau als nieuwe scheidslijn. De uitkomst van onderwijs als verheffingsmachine is dat onderwijs sociale ongelijkheid ook weer bevordert. Gezinnen met een hoog opleidingsniveau hebben meer kans om maatschappelijke privileges te vergaren en te behouden. Een omgeving die rijk is aan hulpbronnen heeft een positieve invloed op het opleidingsniveau dat men verwert. Lang niet voor iedereen is een dergelijke omgeving beschikbaar. Daarmee neemt vooral de perspectiefongelijkheid toe.

Opgave: iedereen evenveel kans bieden om zich te ontwikkelen

De opgave is om iedereen perspectief te geven op talentontwikkeling, waardering en invloed. Om iedereen perspectief te bieden, zal de een meer hulp van buitenaf moeten krijgen dan de ander; Het betekent dat er ongelijke positieve behandeling moet plaats vinden om mensen dezelfde kansen te geven en dat scholen in Haarlem goed onderwijs bieden. Het mengen van kinderen met ouders met verschillende opleidingsniveaus heeft een positief effect. Met de groei van de Haarlemse bevolking groeit het aantal scholen mee op de plekken waar dit het hardst nodig is. Aangezien de meeste groei in oostelijk Haarlem wordt verwacht, zullen hier ook veel scholen worden toegevoegd. Vooral basisscholen, maar zo mogelijk ook speciale scholen, bijvoorbeeld met tweetalig onderwijs, extra aandacht voor cultuur of bijzondere openingstijden, trekken kinderen uit verschillende buurten en zorgen zo voor menging. ■

MEER OVER GEZONDHEID

Ontwikkeling: het aantal mensen met chronische en welvaartsziekten neemt toe

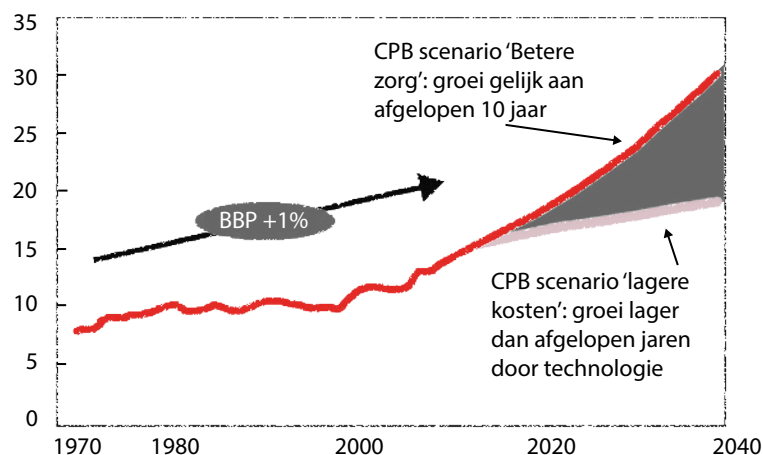
Het aantal mensen met chronische en welvaartsziekten neemt toe. De vijf belangrijkste chronische ziekten in Nederland (diabetes, coronaire hartziekten, visuele beperkingen, beroerte en dementie) veroorzaken momenteel 15 procent van de totale zorguitgaven. De prevalentie van deze ziekten en de daarmee gepaard gaande kosten nemen naar verwachting met meer dan 50 procent toe tussen 2007 en 2025, grotendeels als gevolg van ongezonde leefstijlen. Daarnaast ontstaan nieuwe chronische ziekten. Ze zijn niet langer dodelijk, maar nu of in de nabije toekomst beter te behandelen. Hoewel ze niet te genezen zijn, kunnen mensen er langer mee leven. Een goed voorbeeld hiervan is obesitas. In de afgelopen dertig jaar is de prevalentie daarvan met 15 procent toegenomen en dit zal verder stijgen.

Mogelijke consequenties: de kosten van de zorg stijgen onevenredig hard en het solidariteitsprincipe staat onder druk

Ons zorgstelsel is op lange termijn niet houdbaar. De uitgaven aan zorg in Nederland stijgen snel. Zo snel dat we, als we nu niets doen, in 2040 ongeveer een kwart van ons bbp en een kwart van onze werkzame bevolking zullen moeten inzetten voor curatieve (cure) en langdurige zorg (care). De grafiek laat de groei van de zorguitgaven zien, als percentage van het BBP.

Niet iedereen betaalt in gelijke mate mee aan deze uitgaven. Het CPB constateert in haar rapport 'De prijs van gelijke zorg' (2013) dat jong betaalt voor oud, hogeropgeleid voor lageropgeleid en gezond voor ziek. Die trend wordt in de toekomst alleen maar versterkt: momenteel betalen bijvoorbeeld vier mensen in de werkzame leeftijd voor elke 65-plusser, terwijl die lasten door de vergrijzing in 2040 nog maar door twee personen in de werkzame leeftijd worden gedragen.

Zorguitgaven als % van BBP, Nederland

Bron: World Economic Forum en McKinsey & Company (2013)

Opgave: meer stimuleren van gezonde levensstijl (preventie)

Een groot deel van de toename van chronische ziekten wordt veroorzaakt door consumentengedrag en kan beïnvloed worden door meer aandacht voor preventie. Dit kan op verschillende manieren: voorlichting, een omgeving die uitnodigt om te bewegen, prikkels en samenwerking met de voedselindustrie, scholen met schooltuinen en sportverenigingen. Het is van belang om interventies aan te passen aan verschillende doelgroepen. Daarnaast is het nodig om de ene doelgroep meer aandacht te geven dan de andere. De Raad voor de Volksgezondheid stelt hierover bijvoorbeeld: 'Het feit dat ongezondheid beduidend vaker voorkomt onder lageropgeleiden wijst aan waar potentie voor gezondheidswinst ligt'. ■

MEER OVER PARTICIPATIE

Ontwikkeling: de perspectiefongelijkheid neemt toe

Zowel de stedelijk-economische ongelijkheid als de segregatie neemt in veel Nederlandse steden toe.

Oorzaken:

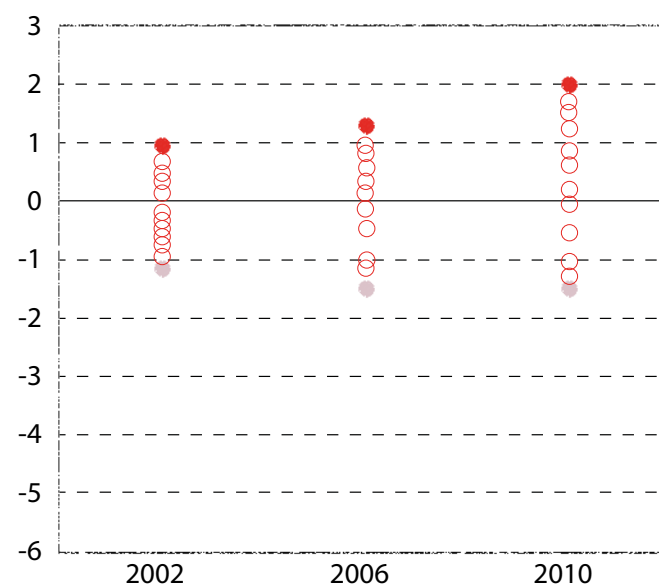
- inkomensongelijkheid als gevolg van mondialisering
- herstructureren van de arbeidsmarkt
- de ruimtelijke structuur van de stedelijke woningmarkt
- immigratie van lageropgeleiden (laag inkomen)

Lageropgeleiden, flexwerkers en zzp'ers vangen steeds vaker de klappen op van de flexibilisering, de automatisering en robotisering. In toenemende mate wordt ook de middenklasse getroffen door deze perspectiefongelijkheid. De kwetsbaarheid, geregelde werkloosheid en gebrek aan zekerheid uit zich bij een groot deel van de bevolking in groot maatschappelijk ongenoegen. Het perspectief van deze groepen op een zinvol, zelfredzaam bestaan is in toenemende mate onzeker geworden en het is de vraag of die neergaande lijn in inkomens- en werkzekerheid doorzet of omgebogen kan worden.

In onderstaande grafiek is te zien dat de verschillen tussen wijken in Haarlem groter zijn geworden op het gebied van sociaal-economische status. In 2002 lagen de scores nog relatief dicht bij elkaar, terwijl in 2010 de verschillen groter zijn geworden. De wijken met de hoogste sociaal-economische scores zijn Ramplaankwartier, Kleverpark en Leidsebuurt. Parkwijk, Meerwijk en Boerhaavewijk scoren het laagst.

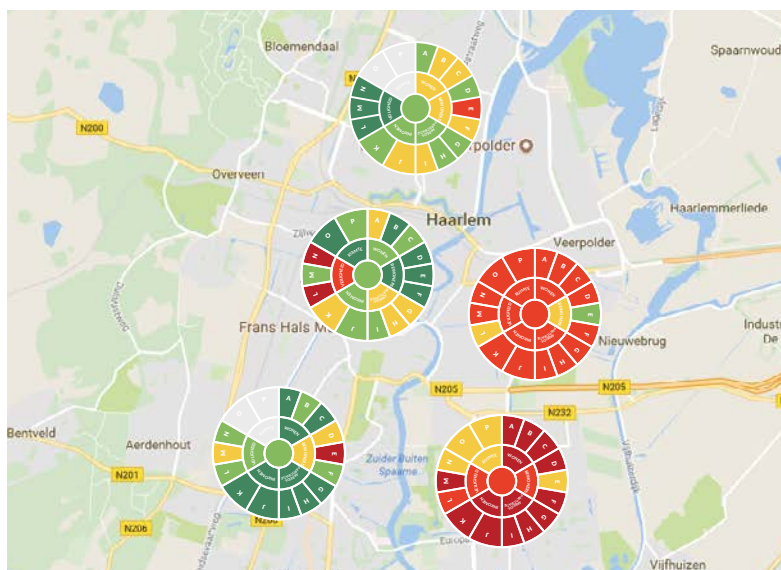
Ontwikkeling sociaal economische status

- gemeten postcode gebied
 - postcode met hoge sociaal economische status
 - postcode met lage sociaal economische status
- 0-lijn is het Nederlands gemiddelde

Bron: Gemeentelijk gezondheidsprofiel: RIVM

Profieltaarten Stadsdelen

bron: Buurtmonitor 2016 gemeente Haarlem

Ook de Buurtmonitor (2015) laat de verschillen tussen de stadsdelen zien. Elk stadsdeel is gemeten op de thema's wonen, bewoners, arbeids-participatie, inkomen en veiligheid. De scores variëren van donkergroen (zeer weinig attentie nodig) tot donkerrood (zeer veel attentie nodig).

Ontwikkeling: er is toenemend bewijs dat buurteffecten wel degelijk belangrijk zijn voor kinderen.

- Kinderen die in een achterstandsbuurt geboren worden, wonen daar vaak hun hele jeugd.
- Kinderen die in een achterstandsbuurt opgroeien, maken veel kans om later als volwassene in een vergelijkbaar arme buurt te wonen.
- Deze effecten zijn het sterkste voor kinderen met een niet-westerse achtergrond.
- Waar kinderen opgroeien heeft twintig jaar nadat ze het ouderlijk huis

hebben verlaten nog een effect op hun inkomen.

- In extreme vorm kan segregatie leiden tot sociale onrust en negatieve buurteffecten.
- Negatieve effecten van het wonen in een achterstandsbuurt bestaan, maar de effecten zijn klein in vergelijking met de positieve effecten die een opleiding kan hebben.

Het mengen van mensen van verschillende achtergronden en opleiding in een wijk heeft een positieve uitwerking op de toekomst van kinderen. Ook heeft het mengen een functie bij het voorkomen van criminaliteit, rellen en uitzichtloosheid. Segregatie is niet altijd een probleem, bewoners ervaren het ook vaak als positief en gewenst. Menging heeft een positieve invloed op de wijk, maar veel minder op de sociaal-economische positie van bewoners. Gemengde wijkenbeleid zorgt vaak voor ruimtelijke verdunning van armoede, zonder dat de oorzaak wordt aangepakt.

Ontwikkeling: de invloed van technologie op de maatschappij wordt steeds groter

Over de hele wereld wordt hard gewerkt aan de technologische transitie op allerlei gebieden: ICT, robotica, zelfrijdende auto's, big data, milieu-technologie, et cetera. Deze technologietransitie heeft drie kenmerken:

1. Ontwikkelingen gaan sneller
2. Digitalisering wordt steeds belangrijker
3. Er ontstaan nieuwe onverwachte en onvoorspelbare combinaties.

Dat de technologie is omarmd, betekent niet altijd dat deze bijdraagt aan maatschappelijke doelen als duurzaamheid, solidariteit, inclusiviteit en goede omgangsvormen.

Mogelijke consequenties: toepassing van technologie kan onverwachte consequenties hebben

Technologische ontwikkelingen bieden veel kansen, maar brengen ook risico's met zich mee. Technologie kan door hacking bijvoorbeeld ingezet worden bij ontwrichting van het maatschappelijk evenwicht. Er kunnen hierdoor banen verdwijnen. Individueel reizen wordt mogelijk anders en efficiënter, denk aan deelauto's, drones, elektrische fietsen. Ziekenhuis-verblijven worden misschien korter. Niet...

...iedereen kan mogelijk meekomen in de snelheid van de veranderingen. Gevolg kan zijn dat mensen moeilijker mee kunnen doen in de samenleving. Ook zijn er mensen die liever niet meegaan met alle veranderingen, maar daar niet aan ontkomen

Opgave: iedereen evenveel kans bieden om zich te ontwikkelen

De opgave is om iedereen perspectief te geven op talentontwikkeling, waardering en invloed. Het is van belang om meer oog te hebben voor mensen. Veel mensen wonen in achterstandswijken omdat ze arm en werkloos zijn en ze zijn niet arm en werkloos omdat ze in achterstandswijken wonen.

Aandacht voor de invloed van de omgeving is hierbij van belang. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het opnieuw ontwikkelen van de 'community orga-

nisation', gericht op het aanboren van de hulpbronnen en informele netwerken in de buurt en het daarnaast weer ontwikkelen van een formele sociale infrastructuur. Voorbeelden zijn: hernieuwde investeringen in buurthuizen ('Huizen van de wijk'), een nieuwe generatie bibliotheekfilialen, woningcorporaties die investeren in 'kamers' en 'huizen' van de wijk, en religieuze organisaties van verschillende denominaties die in wijkinitiatieven investeren.

Daarnaast is het van belang om mensen die de vaardigheden of financiële middelen missen om zelf hun sociale en zorgproblemen op te lossen beter te bereiken. Iedereen gelijke kansen bieden, betekent niet dat iedereen gelijk behandeld moet worden. Juist op basis van ongelijkheid moeten gelijke kansen geboden worden. ■

MEER OVER VOORZIENINGEN

Ontwikkeling: Haarlem wordt drukker en voller

De aantrekkingskracht van Haarlem als woonstad, met een groeiend aantal bewoners, maakt dat de stad drukker en voller wordt en dat voorzieningen steeds intensiever gebruikt worden.

Mogelijke consequenties: de aantrekkelijkheid van Haarlem wordt aangetast

Belangrijk aandachtspunt bij de groei van het aantal inwoners en bezoekers is de leefkwaliteit. Inwoners stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving. Mensen kiezen in toenemende mate hun woonplaats op grond van quality of living. In de Randstad blijkt dat het werken het wonen volgt en dat zal naar verwachting niet afzwakken. Als gevolg hiervan gaan gemeenten, steden en regio's elkaar steeds

verder strategisch beconcurreren op de kwaliteit, variatie, duurzaamheid, nabijheid van groen, natuur en water. Belangrijk is welke stedelijke voorzieningen aanwezig zijn, zoals scholen, ziekenhuizen, speelplekken, cultuur, hoogwaardige horeca, winkels en een historische binnenstad.

Opgave: voorzieningen op peil houden en kwaliteiten versterken

De bevolkingstoename zorgt voor toenemende vraag naar andere voorzieningen. Dit soort functies in en om Haarlem moet meegroeien met de bevolking om de leefbaarheid in steden overeind te houden. Een onderdeel hiervan zijn de stedelijke voorzieningen en ruimte voor bedrijvigheid. Behalve voldoende woningen moeten ook de voorzieningen worden afgestemd op een evenwichtige bevolkingsopbouw in de toekomst. ■

MEER OVER HAARLEMMERS EN LOKAAL BESTUUR

Ontwikkeling: de rol tussen overheid en burger verandert

De rolverdeling tussen lokale overheden en burgers verandert van verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving: een samenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, zonder hulp van de (landelijke) overheid.

Mogelijke consequenties: deel van de samenleving doet niet meer mee

Het belangrijkste risico voor de participatiesamenleving is dat in buurten met weerbare burgers en een krachtig sociaal weefsel buurtinitiatieven gemakkelijker tot stand komen dan in buurten met veel kwetsbare groepen. Het risico bestaat dat geld en inzet zich concentreren in die wijken waar het al goed gaat, terwijl wijken waar veel mensen wonen die het moeilijk hebben – en mede daardoor niet participeren – niet meeprofiten. Zij kunnen zelfs

geconfronteerd worden met een uitholling van publieke voorzieningen.

Burgerparticipatie – bijvoorbeeld in de vorm van zelforganisatie – mag niet leiden tot uitsluiting, onrechtvaardigheid en selectieve solidariteit.

Opgave: maatwerk bieden per wijk

Haarlem wil de samenwerking met de stad verbeteren. Hiervoor worden nieuwe manieren van participeren geïntroduceerd zoals bijvoorbeeld een denktank, loting, of een initiatievenplatform. Als onderdeel van deze nieuwe manier van participatie zal de rol van de overheid en de lokale politiek ook moeten veranderen. Belangrijk is dat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te kunnen doen. Daarvoor is maatwerk per wijk nodig; niet elke wijk vraagt om dezelfde inzet. Inwoners die willen meedenken met het gemeentelijk beleid krijgen daarvoor gelegenheid, eventueel met hulp. ■

MEER OVER INFORMATIETECHNOLOGIE

Ontwikkeling: internet is een publiek domein

De informatie-infrastructuur speelt een steeds belangrijker rol in de maatschappij. Burgers doen hun inkopen online, werken kan steeds meer plaatsonafhankelijk en steeds meer diensten vinden plaats op basis van data en informatie. In de Digitale Agenda 2020 van de VNG zijn de ambities van gemeenten vastgelegd voor de informatiesamenleving waarin de burger zijn communicatie en transacties met de overheid digitaal afhandelt.

Vroeger waren de pleinen, parken, cafés, buurthuizen en de wekelijkse markt publiek domein, sinds begin jaren 90 heeft internet die rol overgenomen. Het is een plaats geworden waar gelijkgezinden met elkaar communiceren om voor bepaalde maatschappelijke of politieke doeleinden op te treden. Internet zorgt voor mobilisatiekracht en community-vorming. Mensen weten elkaar makkelijker te vinden via social media, mensen worden mondiger en de politiek wordt interactiever.

Social media kunnen meer directe vormen van democratie faciliteren. Voor beleids- en besluitvorming kunnen politiek en overheid meer gebruik maken van social media. De inbreng van mensen moet dan wel getoetst worden op representativiteit en inclusiviteit. Daarvoor is het noodzakelijk dat de op het internet gekoesterde anonimiteit bij gelegenheid kan worden opgeheven. Wanneer mensen op internet eenduidig kunnen worden geïdentificeerd, kunnen sociale media vormen van directe democratie faciliteren. De nieuwe trend bij vele succesvolle internetinitiatieven om de anonimiteit op te heffen en de gewenning

daaraan bij gebruikers werken hier aan mee. Een minder strikte handhaving van de anonimiteit leidt bovendien tot een meer sociaal medium waar het gedrag minder door decorumverlies en meer door het menselijke sociale geweten wordt bepaald.

Mogelijke consequenties: burgers, bedrijven en overheid hebben een ongelijke informatiepositie

Internet en de enorme hoeveelheid data over alles en iedereen veranderen het democratisch proces en de dienstverlening van de overheid. Internet, smartphones en cloud-computing maken het goedkoop en eenvoudig om te communiceren en om enorme hoeveelheden data te verzamelen, op te slaan en te analyseren. Het zal in toenemende mate verkiezingscampagnes, het overheidsbeleid, de dienstverlening van de overheid en protestbewegingen beïnvloeden. Het risico hiervan is dat burgers, bedrijven en overheden verschillende informatieposities hebben. Daarnaast bestaat het risico dat groepen in de samenleving niet mee kunnen veranderen; niet iedereen heeft dezelfde toegang tot informatie. Bijvoorbeeld vanwege opleidingsniveau.

Opgave: vindbaarheid en toegankelijkheid van informatie moet voor iedereen gelijk zijn

De beschikbaarheid, toegankelijkheid en vindbaarheid van informatie moet goed en voor iedereen gelijk zijn. De gemeente Haarlem moet hier zelf invulling aan geven door haar eigen informatie hieraan te laten voldoen. ■

Mooi

Veerkrachtig

Sterk

MEER OVER STERK

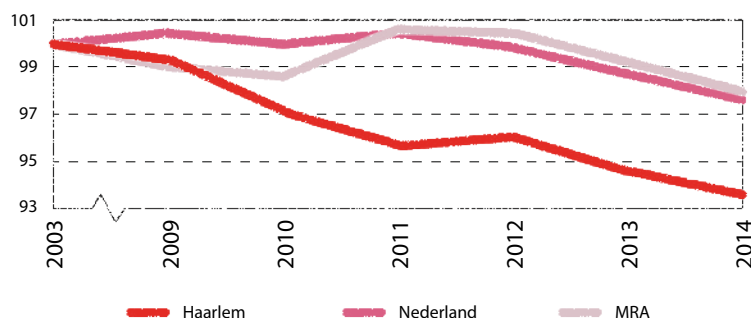
Bijlage

MEER OVER ECONOMIE

Ontwikkeling: de beroepsbevolking en het gemiddelde opleidingsniveau stijgen, de werkgelegenheid in Haarlem daalt

De beroepsbevolking van Haarlem verschilt op een aantal onderdelen van de Nederlandse beroepsbevolking: het aantal hoogopgeleiden in Haarlem neemt sterker toe dan de landelijke trend. De verwachting is dat deze doorzet. De werkgelegenheid in Haarlem laat al enkele jaren een daling zien. De banen voor hoogopgeleiden nemen naar verhouding het snelst af. Ook de werkgelegenheid voor de middenklasse en lageropgeleiden staat onder druk. De prognose is dat Haarlem steeds minder productiegerichte banen zal hebben.

Ontwikkeling banen in Haarlem, MRA en Nederland

bron: LISA

Daartegenover staat in Haarlem een relatief grote groep zzp'ers, die steeds vaker kantoor houden in cafés, bibliotheken en bedrijfsverzamelgebouwen. Met de stijging van het aantal zzp'ers lijkt ook de behoefte aan woon-werkwoningen toe te nemen.

Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in Haarlem, 2001-2016

jaar	bedrijfs-vestigingen	% groei t.o.v. vorig jaar Haarlem	% groei t.o.v. vorig jaar Nederland
2001	9.806	-	-
2002	10.411	6,2	2,0
2003	10.450	0,4	1,6
2004	10.042	-3,9	1,6
2005	10.255	2,1	3,5
2006	10.243	-0,1	3,7
2007	10.513	2,6	4,9
2008	10.853	3,2	5,2
2009	11.171	2,9	5,0
2010	11.041	-1,2	4,3
2011	11.295	2,3	4,0
2012	11.685	3,5	1,5
2013	11.954	2,3	2,1
2014	12.198	2,0	1,9
2015	12.821	5,1	2,9
2016	14.130	10,2	4,0
totaal 2001-2016	4.324	44,1	67,0

bron: LISA

In de periode 2001-2016 kende Haarlem een groei van het aantal bedrijven van 30,7 procent, tegenover een landelijke groei van 44,2 procent (zie onderstaande tabel). Vanaf 2012 is de groei in Haarlem van het aantal bedrijven hoger dan het landelijk cijfer. Dat kan samenhangen met het toenemende voordeel dat Haarlem heeft van de nabijheid van Amsterdam en de samenwerking met de Metropoolregio Amsterdam.

Mogelijke consequenties: middeninkomens verhuizen uit Haarlem dicht bij het werk

Haarlem is een economisch welvarende stad met een zeer aantrekkelijk woonklimaat. De welvaart van de bewoners komt voor een opvallend groot deel voort uit banen buiten de stad. Als Haarlem er voor... ➔

...zou kiezen om vooral woonstad te zijn, dan zullen steeds meer inwoners hun werk buiten de stad moeten vinden, want veel soorten werk zullen ook in de toekomst niet vanuit huis kunnen worden gedaan. Een (relatieve) afname van het aantal banen binnen de stad legt een grotere druk op de bereikbaarheid van banen buiten de stad en het daarbij behorende woon-werkverkeer.

Mogelijke consequenties: tweedeling

Een afname van banen binnen de stad leidt ook tot een afname van de diversiteit van de bevolking in economische en sociale zin, omdat vooral de groep middelbaar opgeleiden met een middeninkomen zal wegtrekken. Wonen in de stad wordt voor hen te duur en hun werk verplaatst zich naar buiten de stad of verdwijnt helemaal. De bevolkingsopbouw wordt onevenwichtig. Daarmee zou Haarlem de voor een stad kenmerkende aantrekkelijkheid van diversiteit (sociaal, economisch, etnisch) verliezen en daarmee zijn aantrekkelijkheid voor zowel mensen als bedrijven om zich hier te vestigen.

Ontwikkeling: we consumeren steeds meer

In de twintigste eeuw is de groeiende wereldbevolking 34 keer meer materialen gaan gebruiken. Het niveau waarop de mensheid natuurlijke hulpbronnen zoals water, energie, grondstoffen en vruchtbaar land consumeert, stijgt nog steeds in rap tempo. De belangrijkste motoren van deze stijgende consumptie zijn een stijging van de wereldbevolking en een toenemende welvaart in grote delen van de wereld. De verwachting is dat dit doorzet: als de bevolkingsgrootte blijft toenemen, passeert de wereldbevolking de 9 miljard in 2050 en is in 2100 tot 10,1 miljard gestegen. Als gevolg hiervan neemt de vraag naar natuurlijke hulpbronnen in het komende decennium verder toe.

Mogelijke consequenties: grondstoffen raken op en er is meer vervuiling

Op dit moment is ons wereldwijde productiesysteem nog voornamelijk lineair: we winnen grondstoffen, maken daar iets van, verspreiden het, gebruiken het en gooien het weg. Een eeuw van dalende grondstoffenvrijzen heeft dit systeem mogelijk gemaakt, maar is inmiddels niet langer houdbaar. De mondiale voorraad grondstoffen staat onder druk. Daarnaast kosten winning en productie heel veel energie en water. En ten slotte zijn onze afvalbeheersystemen niet meer in staat dit allemaal op te vangen, waardoor ook vervuiling ontstaat.

Opgave: werkgelegenheid in de stad faciliteren en verbinding met de regio verbeteren

De opgave is om werkgelegenheid in de stad te faciliteren. Voor de mensen die niet in de stad kunnen werken, is het van belang dat de verbinding met de regio goed is. Voor hoger opgeleide zzp'ers betekent dit vooral de mogelijkheid van informele werkplekken. Voor lageropgeleiden moet gekeken worden naar nieuwe werkterreinen zoals omschakeling op duurzame energie en toerisme.

Opgave: afval voorkomen

De opgave is om onze economie circulair te maken. Dit kan onder meer door winnings- en productieprocessen efficiënter te maken of over te stappen op herbruikbare materialen. Voor een circulaire stad is het belangrijk eerst te kijken naar productie in de nabijheid van de stad, en alleen wanneer dit niet mogelijk is, regionaal, landelijk of zelfs globaal te kijken. Hiermee wordt onder andere de uitstoot als gevolg van vervoer beperkt. Daarnaast kan de consumptie beperkt worden door consumenten te stimuleren duurzamere producten te kopen of het product zelfs helemaal niet meer te kopen, maar bijvoorbeeld te lenen, te delen of te huren. Ook zouden producten (of delen daarvan) makkelijker gerepareerd of hergebruikt moeten kunnen worden. ■

MEER OVER BEREIKBAARHEID

Ontwikkeling: steeds meer mensen reizen de stad in en uit om bij hun werk te komen

De groeiende bevolking en de steeds vaker buiten de stad werkende Haarlemmers zorgen voor een toename in de mobiliteit. Haarlem heeft daarnaast een regiofunctie. In 2015 werkte 64 procent van de 81.000 werkenden buiten Haarlem, daarmee werken er dus 29.160 in Haarlem. Het aantal banen in Haarlem telt 64.175, dat betekent dat er in 2015 ruimte was voor 35.015 werknemers uit de omliggende gemeenten. De trend laat een groeiende uitgaande forenzenpendel zien voor alle modaliteiten. De verwachting is dat er door de groeiende forenzenpendel steeds vaker buiten de spits zal worden gereisd, dus meer verspreid over de dag waardoor de drukte in het stedelijk gebied toeneemt en er gedurende meer uren per dag sprake is van verkeerscongestie.

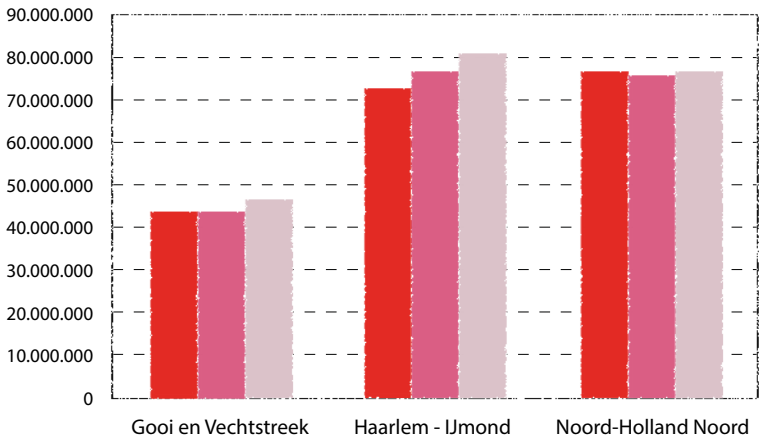
Haarlemmers die in Haarlem werken

Jaar	Percentage
2005	.
2006	44,3
2007	.
2008	42,5
2009	43,5
2010	43,7
2011	41,7
2012	40,7
2013	38,3
2014	37,9
2015	36,1

Bron: Provincie Noord-Holland

Haarlem kent in alle windrichtingen sterke openbaar vervoersverbindingen, zowel met trein als bus. De groei van het Haarlemse forensenverkeer zorgt ook voor groei van OV-reizigers. De treinen tussen Haarlem en Amsterdam Centraal rijden momenteel acht keer per uur. Al jaren is er vooral in de spits een tekort aan capaciteit. Voor het faciliteren van een eventuele groei van verkeer over het spoor is er een ruimtereservering gedaan om viersporigheid in de toekomst mogelijk te houden. Met de Randstadnetverbinding heeft Haarlem toegang tot een snelle regionale busverbinding die Haarlem met een eigen infrastructuur verbindt met Hoofddorp, Schiphol, Amstelveen en Amsterdam-Zuidoost verbindt.

Reizigerskilometers

Bron: Provincie Noord Holland (2015), Jaarverslag 2015 - Concessies Openbaar vervoer Noord-Holland.

De Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) verbindingen naar Amsterdam-Zuid, Amstelveen en Schiphol zijn de afgelopen jaren verbeterd. Sinds 2008 is op deze lijnen het aantal bussen per uur toegenomen. Met name de verbinding naar Amsterdam-Zuid is flink gegroeid. De busverbindingen in Haarlem kennen een groei, zowel in meer of langere reizen als in waardering.

Mogelijke consequenties: het wegennetwerk en openbaar vervoer naderen maximumcapaciteit

Haarlem kan daarmee haar aantrekkelijkheid als stad voor inwoners en bedrijven verliezen.

Opgave: regionale netwerken

Een regionaal openbaarvervoernetwerk (bus, trein, lightrail) maakt Haarlem en de regio bereikbaar. Om die ook goed bereikbaar te maken voor

de auto wil de gemeente een regioring aanleggen. Om het omliggende wegennet te ontlasten moeten ook alternatieve regionale vervoersvormen geïntroduceerd worden zoals een fietssnelweg. Dat houdt Haarlem en de regio goed bereikbaar. ■

MEER OVER TOERISME

Ontwikkeling: Haarlem wordt drukker en voller

Amsterdam is een magneet voor internationale toeristen. Dit straalt ook af op de steden rondom Amsterdam, zoals Haarlem. Toerisme is heel belangrijk voor de economie van de Metropoolregio Amsterdam én van Haarlem. Daarnaast behoren het toerisme en de vrijetijdseconomie tot de economische sectoren waar de komende jaren een flinke groei wordt verwacht. De combinatie met de aantrekkingskracht van Haarlem als woonstad maakt dat de stad drukker en voller wordt.

Mogelijke consequenties: de aantrekkelijkheid van Haarlem wordt aangetast

Met de drukte van bezoekers en toeristen in Amsterdam komt de leefkwaliteit daar in het geding. In Haarlem is dat nog beheersbaar, maar de kans bestaat dat vooral de binnenstad te lijden krijgt als het aantal bezoekers toeneemt.

Opgave: voorzieningen op peil houden en kwaliteiten versterken

Haarlem wil zich nog meer profileren als bezoekstad om zo werk-gelegenheid te creëren en het culturele voorzieningenniveau in stand te kunnen houden. Tegelijkertijd is het van belang de drukte goed over de gehele stad te verspreiden. Naast de historische binnenstad met winkels en horeca kunnen de Binnenduinrand (met buitenplaatsen, bossen, duinen en villawijken), het strand of het oude vissersdorp Spaarndam alternatieve toeristische doelen worden. Evenementen kunnen verspreid worden over de hele stad, nieuwere parken zijn wellicht beter geschikt voor festivals dan oude monumentale parken. Ook hotels en horeca buiten het centrum dragen eraan bij dat bezoekers zich over de stad verspreiden. ■

MEER OVER CULTUUR

Ontwikkeling: cultuur steeds belangrijker voor aantrekkelijkheid van Haarlem als woon-, werk- en bezoekstad

De vorige toekomstvisie, Haarlem: schat aan het Spaarne 2000-2010, heeft bijgedragen aan het culturele aanbod en de aantrekkelijkheid van Haarlem, de stad trekt elk jaar weer meer bezoekers. Daarnaast sluit het hoge culturele aanbod aan op de trend dat inwoners steeds hogere eisen stellen aan de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving. Mensen kiezen in toenemende mate hun woonplaats, in dit geval Haarlem op grond van 'quality of living'. Cultuur is daarmee bepalend voor de aantrekkelijkheid van Haarlem als woon-, werk en bezoekstad.

Mogelijke consequenties: verslechtering vestigingsklimaat door vermindering cultureel aanbod

Door bezuinigingen in het verleden is de culturele sector onder druk komen te staan. Uit de jaarlijkse cultuurmonitor Haarlem blijkt het grote belang van Cultuur voor de stad op diverse terreinen. Niet alleen voor de ontwikkeling en de identiteit, maar ook voor de aantrekkingskracht en levendigheid. Cultuur is tevens een belangrijk motief om in Haarlem te wonen en te werken. Vele cultuurbezoekers besteden bovendien aanzienlijke bedragen in de lokale economie.

Opgave: cultureel aanbod op peil en divers

Bij de toekomstige ontwikkeling van Haarlem gaat het niet alleen om woningen en infrastructuur maar vooral om het creëren van een leef- en woonomgeving die van toegevoegde waarde is voor de Haarlemmers. Cultuur moet meegroeien met de ontwikkeling van Haarlem. Cultuur draagt namelijk in belangrijke mate bij aan de identiteit, leefbaarheid en diversiteit in de stad en aan de persoonlijke ontwikkeling en tevredenheid van bewoners. Het stedelijke culturele aanbod is divers en van hoog niveau. In de verschillende wijken draagt kleinschalige eigentijdse cultuur hier aan bij. ■

TOP-10 2015 Culturele evenementen en instellingen

evenement/instelling	aantal bezoekers
Pathé Haarlem	647.000
Toneel-/Filmschuur	165.273
Teylers Museum	136.189
Bevrijdingspop	125.000
Haarlem Jazz & More	125.000
Patronaat	115.127
Grote of St. Bavokerk	104.667
Frans Hals Museum	103.874
Stadsschouwburg	90.406
Philharmonie	76.314

Bron: Gemeente Haarlem

MEER OVER REGIONALE SAMENWERKING

Ontwikkeling: gemeenten werken steeds meer regionaal samen

De ontwikkeling van de stad Haarlem en de regio Zuid-Kennemerland staat niet op zichzelf. Stad en omgeving raken steeds meer verweven met een groter gebied, de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, de woningmarkt, maar ook het dagelijkse recreatief en woon-werkverkeer speelt zich steeds vaker op dit schaalniveau af. Amsterdam heeft het schaalvoordeel van de metropoolregio nodig voor een sterke internationale, economische concurrentiepositie, die de hele regio duurzame welvaart biedt. Deze verstedelijkingsstrend is wereldwijd zichtbaar geworden (zie ook meer over wonen). De regio's die tot de internationale top willen behoren, moeten daarbij de competitie niet schuwen en/of slim samenwerken met andere metropolen binnen en buiten Europa.

Mogelijke consequenties: minder betrokkenheid van burgers

De betrokkenheid van burgers bij het bestuur neemt af. Eén manier om dit te verbeteren, is het decentraliseren van taken naar lokale overheden, omdat mensen dan makkelijker invloed uit kunnen oefenen. Er ontstaat hierdoor een paradox: de overheid moet dichterbij de burger komen,

dus beleid gaat naar gemeenten. Maar om dat aan te kunnen, moeten gemeenten vaak opschalen, waardoor ze weer verder van de burger af komen te staan. In de praktijk wordt dit vaak pragmatisch opgelost: als taken gedecentraliseerd worden die de vermogens van kleine gemeenten te boven gaan, dan wordt daarvoor samengewerkt in samenwerkingsverbanden. Het risico daarvan is dat de betrokkenheid van burgers weer afneemt. Grotere samenwerkingsverbanden, waarop niet gestemd is door de burger, nemen dan beslissingen; daarmee komt de democratische legitimiteit in het geding. Er is minder democratische controle, en door alle bestuurlijke drukte ziet de burger door de bomen het bos niet meer.

Opgave: kansen op samenwerking benutten met behoud van democratische legitimiteit

Samenwerken met de regio biedt Haarlem veel kansen. Het is daarbij wel van belang om aandacht te houden voor de betrokkenheid van burgers hierbij. Het goed informeren en faciliteren van gemeenteraden op dit onderwerp is hier onderdeel van. Ook op regionaal niveau wordt geëxperimenteerd met nieuwe manieren om de Haarlemmers te betrekken en te raadplegen. ■

COLOFON

Haarlem in 2040 is een uitgave van de gemeente Haarlem.
Bel voor reacties 14 023 of mail naar haarlem2040@haarlem.nl.

Vormgeving: Marc Don, MD2, Mediaconcepts & Design

